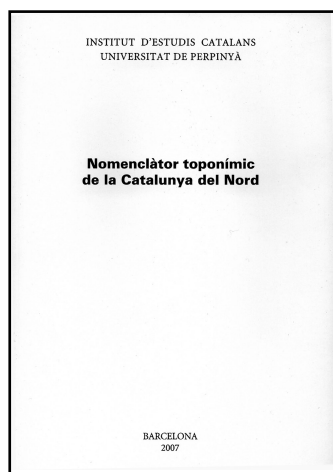

Ressenya

Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord

La toponímia de la Catalunya del Nord

Gènesi de la publicació

L'any 1999, l'Institut d'Estudis Catalans i la Universitat de Perpinyà Via Domícia / *Université de Perpignan Via Domitia* signaven un conveni marc de cooperació¹.

La publicació del *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord* és el primer resultat d'aquesta voluntat de cooperació, que ha estat possible gràcies a l'estreta col·laboració amb l'Institut Francocatalà Transfronterer / *Institut Franco-Catalan Transfrontalier* de l'esmentada universitat.

Aquesta tasca comuna, que ha produït aquesta publicació, permet apropar i difondre la toponímia de la Catalunya del Nord² amb les garanties d'una alta qualitat acadèmica, i és, alhora, una aportació cultural i patrimonial a la societat catalana en general i a la nord-catalana particularment, sense oblidar l'occitana de la Fenolleda (en occità: *la Fenolheda* o *Fenolhedés*).

Estructura de la publicació

La publicació s'inicia amb una presentació conjunta, a càrrec de Salvador Giner, president de l'Institut d'Estudis Catalans, i de Jean Benkhelil, president de la Universitat de Perpinyà Via Domícia / *Université de Perpignan Via Domitia*. Segueix amb una introducció i continua amb el nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord —veritable espinada dorsal del llibre. Tot seguit trobem l'apèndix amb els topònims de la Fenolleda i, finalment, dos índexs amb els noms dels municipis i dels caps municipals de la Catalunya del Nord i de la Fenolleda.

Contingut del corpus toponímic

El corpus toponímic del llibre abasta el territori dels antics comtats catalans del nord, avui pertanyents al departament francès dels Pirineus Orientals / *Pyrénées-Orientales*: les Aspres, el Capcir, l'(Alta) Cerdanya, el Conflent, el Rosselló i el Vallespir, així com la Fenolleda, territori que els és pròxim, tant històricament com administrativament.

A banda dels topònims majors (municipis, nuclis de població i agregats), es recullen, també,

Dades bàsiques

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS;
UNIVERSITAT DE PERPINYÀ. *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord*. Text en català i francès.
Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2007. 132 p.
[Publicat l'any del centenari de la institució]
ISBN 978-84-7283-920-5

Autor de la ressenya

Alfred Castells
Consorti per a la Normalització Lingüística

1. 16 de març de 1999.

2. Amb motiu de la publicació d'aquesta obra, l'Institut d'Estudis Catalans ha volgut recordar en un comunicat que la denominació lingüísticament correcta d'aquest territori en català és precisament la **Catalunya del Nord** (similar a Amèrica del Nord i Corea del Nord, per exemple) i no la Catalunya Nord, que encara s'empra algunes vegades. Es tracta gramaticalment d'un sintagma format per dos substantius, units necessàriament per la preposició.

altres noms de lloc menors (masos, edificis, indrets, hidrònims, orònims, etc.), seleccionats, sempre, en funció de la seva utilitat a la localitat o perquè són prou coneguts pels habitants.

Els topònims en català es consignen segons la grafia correcta en català d'acord amb la normativa lingüística vigent.

En francès, atès que no tenen una forma que es pugui considerar oficial estrictament, consten *de facto* com a oficials però no *de iure*, ja que l'Estat francès no té un nomenclàtor toponímic oficial.³

Hi consta també la pronúncia genuïna del topònim segons la notació de l'alfabet fonètic internacional (AFI), transcrita d'acord amb la pronúncia nord-catalana específica de l'indret del topònim.

En el cas d'alguns topònims majors, generalment poblacions, però també d'algun accident geogràfic, que tenen un ús general a tot l'àmbit de parla catalana, també es consigna la forma fonètica que correspon a un registre general en català oriental en el cas que aquesta difereixi de la pronúncia dialectal nord-catalana (*Canigó* [kəni'ɣu] i [kəni'ɣo]).

També, en alguns casos, es recull la transcripció de solucions orals diferents de la pronúncia més característica però que també tenen un ús molt significatiu, generalment de caràcter local o col·loquial (*Elna* ['elnə] i ['jelnə]).

Els topònims occitans de la Fenolleda s'han escrit d'acord amb la normativa ortogràfica de l'Institut d'Estudis Occitans, acompanyats de la grafia francesa. En aquesta relació es fa constar la forma tradicional catalana i la pronúncia, si històricament tenen forma en la nostra llengua, i no hi figura la transcripció fonètica, ja que la llengua occitana no és competència de les institucions coautores de l'obra.

Estructura del corpus toponímic

El nomenclàtor està estructurat comarcalment. Dins les comarques, hi figuren els municipis ordenats alfabèticament. A cada municipi, hi consta —primera columna—, en primer lloc, el cap o els caps

Guingueta d'Ix, la / Guinguettes, les			(Alta) Cerdanya
Guingueta d'Ix, la	itaci	[kəni'ɣu] i [kəni'ɣo] trad. [kəni'ɣes]	Bosny-Madonne
Ranc, mas	edif.	[ʁanʃ'blak]	Mas Elanc
Caldagues	edif.	[kaldə'ɣes]	Caldagues / Caldagues
Caldagues, el molí de	edif.	[kəni'ɣo'kaldə'ɣes]	Molín de Caldagues / Molín de Caldagues
Col, mas d'en	edif.	[kəni'ɣo'kə]	Mas d'en Col
Dues Agües	edif.	[dus'aj'ɣes]	Dos Agües
Forques Llargues	edif.	[fɔr'kəs'lar'ɣes]	Forques Llargues / Forques Llargues
Ix	edif.	[iʃ]	Ixa
Llana, pont de	edif.	[l'ponte'liʃ]	Pont de Llana
Llordan, mas d'en	edif.	[l'ponte'liʃ]	Mas d'en Llordan
Ouzès	edif.	[u'zəs]	Ouzès
Piquers, mas d'en	edif.	[pi'kəs]	Mas d'en Piquers
Solana, la	edif.	[solə'la]	La Solana / Le Solane

3. Es parteix de llistes publicades per l'Institut Géographique National, les administracions municipals, correus i telecomunicacions, editorials privades, etc.

municipals i, en segon lloc, a sota, els altres topònims del terme ordenats alfabèticament a partir del nom propi, no el genèric, quan aquest manté el seu valor descriptiu (*Roja, roca*; en aquest cas és un orònim —una roca. *Roca de Nyer, la*; en aquest és el nom d'un edifici, no d'una roca). En una segona columna hi figura la categoria geogràfica, en cursiva i consignada generalment per una abreviatura. La tercera columna conté la transcripció fonètica de cada topònim. A la quarta columna s'ha consignat la forma «oficial» francesa, quan en té.

Es pot visualitzar aquesta presentació amb l'exemple del municipi de la Guingueta d'Ix a l'(Alta) Cerdanya.

Consideracions finals

L'edició d'aquesta publicació és una contribució amb un granet de sorra més que permet incrementar el reguitzell de nomenclàtors ja existents, tot seguint la recomanació del Grup d'Experts de les Nacions Unides per als Noms Geogràfics (GENUNG) d'elaborar-los amb criteris científics, circumstància que l'obra ressenyada compleix amb escreix, que, alhora, no deixa de ser una aportació a la normativització i a la normalització de la llengua catalana i, també, de l'occitana.

A Catalunya, la creació de la Comissió de Toponímia⁴, l'any 1991, va representar un fort impuls a les tasques fetes fins al moment per iniciativa de la mateixa Administració, les entitats acadèmiques, una munió important d'altres organitzacions i, també, de moltes persones a títol particular, amb valuoses aportacions.

La Comissió de Toponímia de Catalunya, integrada per diversos departaments de la Generalitat de Catalunya (Vicepresidència, Política Territorial i Obres Públiques, Governació i Administracions Públiques, i Economia i Finances —a través de l'Institut d'Estadística de Catalunya—), l'Institut d'Estudis Catalans, l'Institut Cartogràfic de Catalunya, el Consorci per a la Normalització Lingüística, l'Associació Catalana de Municipis i Comarques, la Federació de Municipis de Catalunya i el Conselh Generau d'Aran, des de la seva creació ha dut a terme, entre les actuacions més destacades, la publicació del *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* i les edicions dels *Criteris per a la toponímia d'àmbit municipal* (versió catalana) i dels *Critèris entara toponímia d'encastre municipau* (versió aranesa). També, durant els dies 3, 4 i 5 de juliol de 2003, organitzà, a Bellver de Cerdanya, les Primeres Jornades sobre Toponímia Catalana.

El *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* (2003) és una obra que recull gairebé 40.000 topònims oficialitzats i que, d'acord amb la Resolució 563/V del Parlament de Catalunya, de 7 de maig de 1998, esdevé obra de referència per a l'edició de cartografia, retolació, guies de viatge i altres productes informatius.

Els *Criteris per a la toponímia d'àmbit municipal* i els *Critèris entara toponímia d'encastre municipau* (2006) volen oferir als ens municipals, i a tothom que hagi de treballar amb noms de lloc, unes pautes que permetin preservar la riquesa toponímica dels municipis amb recomanacions que resultin útils a la realitat territorial.

Aquestes obres són a l'abast de les entitats i dels particulars mitjançant les edicions en paper i a través de recursos informàtics.

Per finalitzar, voldria anunciar la imminent publicació del nou nomenclàtor oficial elaborat per la Comissió de Toponímia, que ampliarà amb uns 15.000 topònims oficials més l'edició de 2003.

4. Decret de la Presidència 59/2001, de 23 de gener, pel qual s'estableix la Comissió de Toponímia, i es modifica el Decret 78/1991, de 8 d'abril, sobre l'ús de la toponímia. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 3337, de 28 de febrer de 2001.

Enllaços d'interès

Institut d'Estudis Catalans

<http://www.iec.cat>

Universitat de Perpinyà Via Domícia / *Université de Perpignan Via Domitia*

<http://www.univ-perp.fr/ca/index.html>

Institut Francocatalà Transfronterer / *Institut Franco-Catalan Transfrontalier* http://www.univ-perp.fr/fr/UFR_et_instituts/ifct.html

Institut d'Estudis Occitans

<http://ieo-oc.org>

Comissió de Toponímia de Catalunya

<http://www.gencat.cat/toponimia>

Institut Géographique National

<http://www.ign.fr>

